

GIMNAZIJOS NAUJIENOS

2023 m. gruodis-vasaris

Albertui Zalatoriui - 90

*Yra žmonių, kurių pėdsakus negailestingai nutrina laikas, tačiau yra žmonių tokių kaip Albertas Zalatorius, kurio asmenybė, jo minties šviesa ryškiai šviečia lituanistikos mokslo bei kultūros padangėje. A. Zalatorius (1932–1999) daugelio atmintyje išliko kaip plačių interesų literatūrologas, sąžiningas literatūros kritikas, vadovavęsis principu, jog tiesa kritikui yra svarbiausias matas. Jis buvo sumanus pedagogas, vakarietiško mąstymo žmogus, tikras eruditas ir Lietuvos patriotas, jo darbai ir gyvenimas nepamirštami ir šiandien. 2022 m. lapkričio 3 d. Albertui Zalatoriui būtų suėję 90 metų. Baigęs lituanistikos studijas Vilniaus universitete, A. Zalatorius mokytojavo Žemaitijoje, **Varniuose (1956-1960)**. Bet labiau traukė literatūros tyrėjo darbas. Pradėjęs tyrinėti XX a. pradžios lietuvių literatūrą, A. Zalatorius greitai tapo šios srities žinovu ir autoritetu. Habil. dr. A. Zalatorius – Lietuvos nacionalinės premijos laureatas, ilgametis Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto darbuotojas, Vilniaus pedagoginio universiteto profesorius, Lietuvių literatūros katedros vedėjas, Pasaulio lituanistų bendrijos iniciatorius ir pirmininkas, Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio Seimo narys. Jo ranka surašyta daug Sąjūdžio dokumentų. A. Zalatorius palaikė ryšius su lietuvių išeivijos rašytojais, mokslininkais, skaitė pranešimus, paskaitas JAV. A. Zalatorius ne vieno atmintyje įstrigo tiek kaip darbštus, savimi pasitikintis literatūrologas, sąžiningas literatūros kritikas, tiek kaip drąsi, ori, atkakli asmenybė. Jis buvo gražus, pasitikintis, pasitempęs ir pamatuotai ambicingas, kalbėdamas su žmogumi, jis visada tiesiai žiūrėjo jam į akis. Buvo itin mėgstamas studentų, atsakingas, reiklus ir pareigingas kolega. Valdžiai ir jos institucijoms jis nebuvo nekonfliktiška figūra, kuria būtų galima patogiai manipuliuoti. A. Zalatorius buvo jautrus, orus, demokratiškai nusiteikęs kolega, logiškas, nepatiklus, bet neįtarus, dar prieš Sąjūdį vakarietiško nusistatymo ir mąstymo pilietis, lietuvis patriotas... Žmona Aldona Zalatorienė atsiminimuose apie vyrą rašė: „Albertas buvo sąžiningas, atviras ir doras žmogus; aš iš jo daug ko išmokau, daug ką sužinojau. Jis labai rūpinosi visais artimaisiais, draugais, nes visus juos be galo mylėjo...“*

A.Gabalytė, 8 klasė

2023-ieji paskelbti Lietuvos sostinės Vilniaus ir Gedimino laiškų, Šventojo

Juozapato ir Klaipėdos krašto metais

Seimas 2023-uosius paskelbė Lietuvos sostinės Vilniaus ir Gedimino laiškų bei Šventojo Juozapato metais. Tokiu būdu siekiama pažymėti Lietuvos sostinės Vilniaus ir Gedimino laiškų 700-metį ir šventojo Juozapato kankinystės 400-metį.

Lietuvos sostinės Vilniaus ir Gedimino laiškų metais 2023-uosius nutarta skelbti atsižvelgiant į tai, kad 1323 m. sausio 25 d. Vilniaus miestas pirmą kartą buvo paminėtas rašytiniuose šaltiniuose, Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino Europai skirtuose laiškuose, kuriuose buvo pabrėžta Lietuvos ir Vilniaus kaip valstybės sostinės orientacija į Europą, siekiai atsižvelgiant į etnopolitinės, kultūrinės ir konfesinės įvairovės sąveiką kurti europinį valstybingumą kaip priešingybę azijinei despotijai. Dokumente pabrėžiama, kad ši strategija išliko aktuali visą 1323–2023 metų laikotarpį.

1623 m. lapkričio 12 d. kankinystės mirtimi Vitebske miręs graikų apeigų katalikas (unitas) šventasis Juozapas (Ivanas Kuncevičius) tiesiogiai susieja Lietuvą ir Ukrainą, primindamas Graikų apeigų katalikų Bažnyčios istorinę ištikimybę Europai. Jis Vilniaus Švč. Trejybės bažnyčioje ir Bazilijonų vienuolyne subrendo kaip iškilus dvasininkas, pasišventęs Unijinės Bažnyčios įvirtinimui ir Krikščionių Bažnyčios vienybei, paskelbtas palaimintuoju 1643 m., o 1867 m. -šventuoju. Atsižvelgiant į tai, 2023-uosius sutarta paskelbti Šventojo Juozapato metais.

2023 m. bus minimos Klaipėdos krašto prijungimo prie Lietuvos 100-osios metinės, todėl yra nuspręsta 2023-uosius paskelbti ir Klaipėdos krašto metais. Po 1923 m. sukilimo įvykęs Klaipėdos krašto prijungimas prie Lietuvos tapo vienu svarbiausių XX a. geopolitinių laimėjimų, turėjo ypatingos reikšmės Lietuvos raidai, jos, kaip jūrinės valstybės, statusui, taip pat Klaipėdos, kaip uostamiesčio, vaidmeniui Baltijos jūros regione.

*O Vilniau, Gedimino sapnuose pražydęs,
ir laisvėj ir vergijoj vis kilnus ir didis,
kartų kartoms vaidilų maldose pašvęstas
ir amžiais, kaip žvaigždynų stebuklingas raštas,
lietuvio sieloj spindįs be dėmės šešėlio,
tu vėl gyvent ir augt ir vest mus prisikėlei.
Gyvenk ir auk ir vesk į tėvų garbę tautą,
kad ji laisva šioj žemėj amžiais viešpatautų! (B.Brazdžionis)*

Lietuvos vėliavos diena

Lietuvos vėliavos diena pažymima sausio 1 d. Šią dieną keliama Valstybės vėliava prie valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų. Kaip laisvos Lietuvos ženklas, pirmą kartą Lietuvos trispalvė Gedimino pilies bokšte suplevėsavo 1919 m. sausio 1 d. Tąkart ją iškėlė Lietuvos savanorių grupė, vadovaujama Vilniaus miesto komendanto K. Škirpos. Pakelta vėliava buvo palydėta šūviais, po to savanoriai sugiedojo Lietuvos himną. Deja, 1919 m. sausio 6 d. Vilnių užėmę bolševikai nuo trispalvės nuplėšė geltoną ir žalią spalvas, palikę tik raudoną. Lietuvos valstybės vėliava – oficialus valstybės simbolis – trispalvė vėliava. Lietuvos valstybės vėliava yra tautinė vėliava – audeklas, susidedantis iš trijų lygių horizontalių spalvų juostų: viršutinės – geltonos, vidurinės – žalios, žemutinės – raudonos. Lietuvos trispalvė vėliava oficialiai naudota tarpukario nepriklausomybės metais. Sovietų okupacijos metu buvo uždrausta ir vėl naudojama nuo 1989 m. Lietuvos valstybės vėliavą numatyta nuolat iškelti virš Lietuvos valdovų rūmų Vilniuje, ant Lietuvos Respublikos Seimo, Prezidento rezidencijos, Gedimino pilies bokšte Vilniuje. Vėliava iškeliama Vasario 16-ąją, Kovo 11-ąją ir liepos 6 d., Valstybės dieną.

Taigi 2023 m. sausio 1 d. buvo minimos Lietuvos vėliavos iškėlimo Gedimino pilies bokšte 104-osios metinės ir švenčiama Lietuvos vėliavos diena. Po penkias dešimtis metų trukusių okupacijų, prasidėjus Lietuvos tautiniam atgimimui, Gedimino pilies bokšte Lietuvos vėliava iškelta 1988 m. spalio 7 d. Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, sausio 1-oji tapo valstybine švente – Lietuvos vėliavos diena. Tą dieną kasmet rengiama iškilminga vėliavos pakeitimo ceremonija. Pagal tradiciją senoji vėliava kasmet perduodama saugoti vienai iš Lietuvos mokyklų, pasižymėjusių ugdant pilietiškumą, puoselėjant istorinę atmintį.

V. Venckaitytė, 6 klasė

Lietuvos vėliava Varniuose Vasario 16-ąją. Puokštė Vyskupui Motiejui Valančiui gimtadienio proga

Nuo 1999 m. vasario 21-oji paskelbta Tarptautine gimtosios kalbos diena

Kalba – savita kiekvienos tautos ypatybė, mąstymo išraiška. Štai kodėl šiais laikais kiekviena tauta siekia išsaugoti savo kalbą. Lietuvai priklausant Tarybų Sąjungai, lietuvių kalba perėmė daug slavizmų, o, iškovojus nepriklausomybę, į kalbą ėmė plūsti angliški žodžiai. Kalbininkai juokaudami sako: „Anksčiau rusenome, dabar anglėjame.“ Vasario 21-oją, minėdami gimtosios kalbos dieną, skirkime laiko pamąstymui, kuo kalba yra tokia svarbi mūsų gyvenime. Juk ne veltui sakoma, kad žmonija vystytis pradėjo tik tada, kuomet atsirado kalba.

Lietuvių kalba – išskirtinė, turinti galias šaknis, daininga ir švelni. Ne veltui ji yra lingvistų tyrimo objektas, ne veltui mūsų kalba domisi užsienio mokslininkai. Štai keletas minčių, kurias žymūs mokslininkai išsakė apie lietuvių kalbą.

„Indoeuropiečių kalbų studijoms lietuvių kalba yra būtinybė. Kiekvienas, įsiklausęs į lietuvių kalbą, sutiks, kad tai gražiausia kalba. Jei norite išgirsti kaip Adomas ir Ieva kalbėjo Rojuje, važiuokite į Lietuvos kaimą ir klausykitės“.

„Jei žmonijoje tautos vertė būtų matuojama jos kalbos grožiu, tai žemaičiai ir lietuviai būtų pirmoje eilėje tarp visų Europos gyventojų. Lietuvių kalba daugeliu atvejų minties išraiškomis yra lankstesnė priemonė už bet kurią kitą kalbą Europoje ir būtent per savo formų gausumą ji daug gražesnė už kitas kalbas“.

„Lietuviai gali teisingai didžiuotis savo kalba, kuri, nežiūrint savo konservatyviojo pobūdžio, yra tokia pati moderni, kaip visas mūsų pasaulis. Kiekvieną dalyką, kuris reikalingas mūsų civilizacijai, jūs galite išreikšti ir nagrinėti lietuvių kalboje“.

„Lietuvių kalba, kaip tas senas marmuro paminklas, stovi ir dabar nenustojęs savo blizgesio po daugelių žmonijos šimtmečių. Lietuvių kalbos morfologija aiškiai atidengia mums daugelį senos civilizacijos paslapčių, reikšmingai išplečia lingvistinio mokslo akiratį ir praplečia žmonijos tamsios praeities pažinimą“.

„Teisingai turtinga kalba yra ta, kuri kiekvienam daiktui, kiekvienam dvasiniam veiksmui turi atitinkamą posakį, nevartoja to pačio pavadinimo dviem panašioms daiktams, o visiems skirtingai. Tokia kalba yra lietuvių kalba.“

G.Kumžaitė, 5 klasė

Leidinį parengė Motiejaus Valančiaus gimnazijos maironiečiai